

2015-05-05

Exp nr 101/2015

§ 1

23/2015 Anmälan mot Södermanlands Nyheter

Pressens Opinionsnämnds beslut

Pressens Opinionsnämnd klandrar Södermanlands Nyheter för att ha brutit mot god publicistisk sed.

Genom beslut den 13 mars 2015 hänsköt Allmänhetens Pressombudsman (PO) ett ärende avseende en anmälan mot Södermanlands Nyheter till Pressens Opinionsnämnd.

Vad tidningen skrev

Den 18 oktober 2014 inledde Södermanlands Nyheter en artikelserie under vinjetten **Det nya Sörmland**.

Sverigedemokraterna hade i valet 2014 blivit Sveriges tredje största parti. Syftet med artikelserien var att beskriva den samhällsförändring som lett fram till att ett "enfrågeparti" som Sverigedemokraterna kunde få så stort inflytande. Enligt puffen på förstasidan började tidningen artikelserien i Oxelösund där arbetarrörelsens Folkets Hus blivit "SD-märkt".

Reportaget inleddes med en krönika av chefredaktören där han resonerade om Sverigedemokraternas rötter i nazismen.

Huvudartikeln hade rubriken **Från folkets hus till "fort nazi"**. I överingressen berättades att Folkets hus i Oxelösund i 50 år varit

mötesplatsen för ortsborna. Där samsades fackföreningarna och politiken med föreningslivet och ett blomstrande kulturliv. Nu ägdes byggnaden av den privata fastighetsägaren Åke Holmström. Det var inte längre folkets hus.

Texten inleddes med en beskrivning av de bilder Åke Holmström lagt ut på internet valdagen den 14 september 2014. Det var bilder från den lokal i gamla Folkets hus där Sverigedemokraterna förberedde sin valvaka. Det var bilder på välfyllda kylar med vin och bubbel. Blå ballonger med SD:s logotyp prydde festlokalen.

Senare på kvällen, när SD:s framgång blivit känd, åker en reporter från tidningen till lokalen. Han blir inte insläppt. En lokal SD-företrädare meddelar honom att Södermanlands Nyheter förbrukat SD:s förtroende.

Nästa kapitel i reportaget är en längre intervju med Oxelösunds gamla kommunalråd Sven Zetterström. Han berättar både om sitt eget liv, Oxelösunds utveckling och arbetet med att skapa ett Folkets hus. Det hade invigts 1956 och successivt byggts ut till ett politiskt och kulturellt centrum för staden.

Mayvor Lundberg, fullmäktiges ordförande, var ordförande för Folkets husföreningen när det gick åt "pipsvängen" 2006. Då hade föreningen i flera år brottats med underskott och när kommunens bidrag drogs ned hade verksamheten upphört. Huset hade köpts av Åke Holmström 2006. Mayvor Lundberg citerades:

"Nu har jag kommit över det. Men när det stod klart att vi förlorat vårt Folkets hus var det nästan så att jag grät blod."

Åke Holmström hade velat teckna avtal med kommunen när han tog över huset, men det hade, enligt Mayvor Lundberg, varit för dyrt. Tillfrågad av tidningen om vad hon tyckt om att SD hade valvaka i Folkets hus hade hon först ryckt på axlarna. Sedan hade hon kommenterat att flyktingar som bodde på ett asylboende fått äta i Folkets hus när SD:s affischer varit uppsatta:

"Tänk om flyktingarna förstod andemeningen i affischerna som prydde väggarna i Folkets hus, där de åt mat varje dag när Jollen var asylboende. Det är så fruktansvärt rasistiskt."

Mayvor Lundberg hade inte varit ensam om att tycka att SD:s affischer varit obehagliga. På en Facebooksida hade vänsterpartisten Patrik Renfors kallat Folkets hus för "Holmströms fort-nazi".

Några dagar senare hade saken tagits upp i Södermanlands Nyheter. Åke Holmström hade sagt sig vara förtvivlad över påhoppet. Patrik Renfors hade gjort en halv pudel och bett om ursäkt.

Åke Holmström hade aldrig avsett att driva vidare Folkets husverksamheten, men han hade sett potentialen i lokalerna. Han beklagade att Folkets husrörelsen var så gott som död i Oxelsösund, men menade att då samhället utvecklas måste även föreningslivet göra det:

"Jag var själv med i Unga örnar som barn och röstade på Socialdemokraterna fram till att Ingvar Carlsson avgick. Fram till dess var sossarna ett riktigt parti."

I dag hävdade han att han var helt opolitisk och saknade förståelse för att SD-affischerna provocerat folk:

"Jag struntar fullkomligt i vad folk röstar på och vad jag röstar på är helt ointressant. Men man måste skilja på äpplen och päron. SD:s valaffischer har testats etiskt och fått sitta kvar både i tunnelbanor och på bussar. Uppenbarligen tyckte även 13 procent av folket att de var okej."

Ett av de foton som illustrerade artikeln föreställde Åke Holmström i en folksamling. Bildtexten löd:

"Folkets hus nya ägare Åke Holmström hävdar att han är opolitisk. Här deltar han vid Jimmie Åkessons torgmöte i Nyköping den 14 augusti."

På tidningens löpsedel fanns rubriken **Från Folkets hus till SD-näste**.

Anmälan

Publiceringen anmäldes av den nye ägaren till Folkets hus. Han menade att han och hans familj blivit kränkta på ett fruktansvärt sätt.

Det stämde inte att SD hade den roll i huset som tidningen påstod. I själva verket hade de haft en lång rad hyresgäster i huset, vissa för en dag, andra stadiga. Det var till exempel Socialdemokraterna, Kommunal, ABF, Polisförbundet, SSAB, Oxelögille, PRO som hade motionsdans i lokalerna varje vecka, den lokala löparklubben, en veterinär som hyrt en affärslokal och en loppisbutik. Södermanlands Nyheter hade varit huvudsponsor och medverkande i en LAN-(data)tävling över en helg.

Dessutom hade Alliansen hyrt lokaler från före EU-omröstningen till efter riksdagsvalet. Från maj till september hade Alliansen haft en jättelik banderoll på fasaden.

Sverigedemokraterna hade hyrt och använt fönstren i entrén till valmaterial cirka en månad fram till riksdagsvalet. Utöver det hade partiet hyrt lokalen en kväll i mars 2014 för ett medlemsmöte vid besök av Jimmie Åkesson, ett möte i samband med EU-valet och valvakan den 14 september.

Det var allt. SD hade alltså hyrt lokal tre gånger under två och ett halvt år.

Ändå hade Södermanlands Nyheter bland annat haft löpsedelstexten Från Folkets hus till SD-näste och insidesrubriken Från Folkets hus till ”fort nazi”.

Anmälaren ansåg att bilden på honom från torgmötet med Jimmie Åkesson inte hade med den här saken att göra. Deltar man i ett torgmöte när man står i publiken?

I publiken hade även Södermanlands Nyheter chefredaktör Göran Carstorp stått. Hade han också deltagit i SD:s möte?

SN:s stort uppslagna publicering hade med svepande beskrivningar och påståenden om anmälaren och dennes familjs verksamhet var misskrediterande för dem och skadade deras affärsverksamhet i Oxelösund.

Själv var han visserligen en känd företagare i Oxelösund, men det hindrade honom inte från rätten att hålla sin politiska uppfattning på ett privat plan. Han hade aldrig varit politisk aktiv vare sig på riks-, landstings- eller kommunal nivå.

Tidningens svar

Tidningen svarade genom sin utgivare att man med artikeln Från Folkets hus till ”fort nazi” velat beskriva en utveckling som upprört många Oxelösundsbor.

En sak som upprört var att huset under valrörelsen varit tapetserat med Sverigedemokraternas valaffischer. På Cupols nöjessida (Cupol var nöjesdelen i gamla Folkets hus) på Facebook hade det förts fram att huset blivit otillgängligt för allmänheten. Dessa inlägg hade blivit censurerade, något Södermanlands Nyheter fått otaliga mejl om från allmänheten.

Åke Holmström var en offentlig person i staden, inte minst för att han drev det största privata fastighetsbolaget. Men reportaget handlade inte om honom, utan var en berättelse om hur de traditionella folkrörelserna förlorade monumentet över sin världsbild. Det som varit samlingspunkt för både politik och kulturliv och föreningsverksamhet under 50 år förknippades nu med en politisk rörelse som många i kommunen kände stort främlingskap inför.

Reportaget handlade således inte om anmälaren, men han var en av aktörerna i berättelsen och hans politiska värderingar var relevanta eftersom de påverkade hur huset användes i dag.

Samtidigt hade anmälares politiska värderingar varit ett dilemma för tidningen, då han inte hade någon formell roll i SD. Det hade därför varit viktigt att framhålla att han var opolitisk. Men det var vida känt i Oxelösund att han stod SD mycket nära. På sin Facebooksida hade han upprepade gånger länkat till rasistiska inlägg på bloggportalen petterssonblogg.se som också hade sitt säte i Oxelösund. Det hade tidningen tidigare berättat om.

Under hösten hade anmälaren haft en bild på sig själv tillsammans med Jimmie Åkesson som omslagsbild på sin Facebooksida.

Ett par dagar innan det anmälda reportaget publicerades hade tidningen skrivit om hur Vänsterpartiets ledare i Oxelösund kallat Folkets hus för ”fort nazi”. Det var därifrån rubrikordet kommit, vilket också redovisades i reportaget.

Tidningen hade valt att inte gå in på de politiska kopplingarna mellan anmälares familj och Sverigedemokraterna. Hans dotter var förste ersättare för SD i kommunfullmäktige och hade stått på fjärde plats på SD:s lokala valsedel. Det var även känt i Oxelösund att hans morbror drev en SD-närstående, rasistisk blogg – den blogg som anmälaren återkommande länkar till.

Anmälares kommentar

Anmälaren framförde att det var med förtvivlan och maktlöshet han hade tagit del av reportaget. Han tyckte att resonemanget om att han var offentlig person inte hade med saken att göra då god publicistisk sed borde vara riktmärke för en utgivare oavsett anmälares position.

När det gällde uttrycket ”fort nazi” skyllde utgivaren på en kommunpolitiker i Oxelösund. Politikern hade i en insändare i Södermanlands Nyheter bett om

ursäkt för ordvalet. Ändå valde tidningen att än en gång lyfta fram denna djupt anstötliga nazireferens.

Vad gällde hans egna personliga politiska ställningstaganden hade han som privatperson rätt till sin integritet i denna fråga. Därför vände han sig emot att utgivaren i sitt yttrande, i brist på belägg, hade använt sig av svepande uttryck som ”det är vida känt i Oxelösund att han står SD mycket nära”.

Vad gällde bilden med Jimmie Åkesson på hans Facebooksida hade han tidigare haft en av sig själv med Fredrik Reinfeldt. Och i Rådssalen i gamla Folkets hus hade han hängt en bild av Olof Palme.

Ytterligare skriftväxling

Utgivaren framhöll än en gång att reportaget inte handlade om anmälaren utan om hur samlingsplatsen för folkrörelserna i Oxelösund bytt karaktär. I denna förändring var anmälaren en central aktör.

PO:s bedömning

Att genom djuplodande och reflekterande journalistik försöka beskriva vad som skett i samhället när det politiska landskapet förändras är av stort allmänintresse. Det finns således inget att invända mot att tidningen valt att ta ett grepp som artikelserien **Det nya Sörmland**.

I det anmälda reportaget vill tidningen fånga förändringen genom att beskriva utvecklingen för Oxelösunds Folkets hus. Även det är ett rimligt tillvägagångssätt; att fånga vad som hänt på det större planet genom att välja ut en detalj i verkligheten och specialgranska den.

Vid en sådan granskning är det emellertid viktigt att tidningen inte skadar de personer som skildras på ett oförsvarligt sätt.

Även om reportaget som helhet innehåller stora delar av tillbakablickar, är udden riktad mot anmälaren. Det är hans fastighetsbolag som har köpt Folkets hus, men det är han som person som exponeras och får representera förändringen som tidningen vill beskriva.

Som ägare av ett bolag med ett stort fastighetsinnehav får det anses acceptabelt att anmälaren lyfts fram – ett beslut från tidningens sida som ställer än större krav på en korrekt beskrivning av vad som inträffat.

Följande pressetiska överväganden är av betydelse i ärendet:

- Antydningarna om att anmälaren är Sverigedemokrat.
- Frågan om tidningen har täckning för uppgifterna att gamla Folkets hus är ett SD-näste.
- Användningen av begreppet ”fort nazi”.

När det gäller den första punkten antyder tidningen att anmälaren är Sverigedemokrat genom beskrivningen av huset som ett SD-näste och bilden på anmälaren vid Jimmie Åkessons torgmöte. Ett exempel är bildtexten:

”Folkets hus nya ägare Åke Holmström hävdar att han är opolitisk. Här deltar han vid Jimmie Åkessons torgmöte i Nyköping den 14 augusti.”

Att spekulera i en enskild persons politiska hållning är integritetskänsligt. Även om anmälaren är stor fastighetsägare i Oxelösund och entreprenör som tidigare drivit asylboende, får dessa spekulationer anses som pressetiskt tveksamma. Detta trots att anmälaren i artikeln får framföra att han är opolitisk.

Att Folkets hus numera kan beskrivas som SD-näste försöker tidningen belägga med valaffischerna i fönstren och det faktum att partiets valvaka hölls där. Mot detta invänder anmälaren genom att redovisa ett stort antal utomstående hyresgäster utan SD-koppling. Även ett dataevenemang, som sponsrats av tidningen. Därmed får grunden för att kalla gamla Folkets hus för ett SD-näste anses som svag.

Att kalla huset för ”fort nazi” är att gå betydligt längre. För att ett hus ska bli ett tillhåll för nazister krävs att ägaren accepterar en sådan utveckling. Naziststämpeln fastnar därmed inte endast på huset utan även på den som bär ansvaret, i det här fallet anmälaren.

I rubriken har ”fort nazi” satts inom citationstecken och i texten anges att uttrycket kommer från en kommunpolitikers inlägg på en Facebooksida. Detta fråntar inte tidningen från ansvar för användningen av uttrycket i huvudrubriken. Genom att lyfta fram uttrycket gör tidningen det till sitt eget och bär ett pressetiskt ansvar för användningen.

Genom att beskriva anmälaren som ansvarig för att Folkets hus blivit ett ”fort nazi” och antydningarna om hans personliga partitillhörighet har tidningen gått över gränsen för det pressetiskt acceptabla och bör klandras.

Ärendet överlämnas till Pressens Opinionsnämnd, PON.

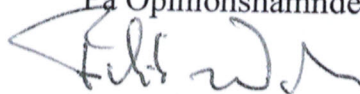
Ärendet hos Pressens Opinionsnämnd

Såväl tidningen som anmälaren har yttrat sig i nämnden. De har anfört i huvudsak samma omständigheter som hos PO

Pressens Opinionsnämnds bedömning

Nämnden instämmer i PO:s bedömning och finner att tidningen ska klandras för att ha brutit mot god publicistisk sed.

På Opinionsnämndens vägnar

Fredrik Wersäll

Synnöve Magnusson

I beslutet har deltagit Fredrik Wersäll, ordförande, Martin Ahlquist, utsedd av Publicistklubben, Anna Bubenko, utsedd av Svenska Journalistförbundet, Thelma Kimsjö, utsedd av Svenska Tidningsutgivareföreningen, AnnaBritt Benjour, utsedd av Sveriges Tidskrifter, Elisabeth Dahlin, Leif Ljungholm och Anitra Steen representerande allmänheten.

Dessutom har Karin Sjöberg, utsedd av Publicistklubben, Ann Norrby, utsedd av Svenska Journalistförbundet, Magnus Alselind, utsedd av Svenska Tidningsutgivareföreningen, Per Melander, utsedd av Sveriges Tidskrifter samt sekreteraren Synnöve Magnusson varit närvarande vid ärendets behandling.